

PRIKAZI STRANIH KNJIGA I ČASOPISA

Major Norbert Štamfer

UTICAJ SAVREMENIH TEHNIČKIH SREDSTAVA — POSEBNO HELIKOPTERA — NA BORBENA DEJSTVA NA BRDSKO-PLANINSKOM ZEMLJIŠTU

Brzi razvitak vojne tehnike, ističe pisac na početku članka,¹⁾ utiče već danas, a ubuduće će besumnije još i više, i na borbena dejstva na brdsko-planinskom zemljištu. Iako nabavka modernih tehničkih sredstava zavisi od finansijskih mogućnosti svake pojedine zemlje, to ipak ne bi trebalo, po njegovom mišljenju, da bude smetnja da se, makar i delimično, ne ide u korak sa razvitkom tehnike. U sadašnjoj austrijskoj armiji (pisac članka je austrijski oficir — prim. prik. S. Kov.) se već danas, iako u skromnom obimu, prilikom vežbi i manevara na brdsko-planinskom zemljištu upotrebljavaju helikopteri. Njihovom upotrebom se, pre svega, žele steći određena iskustva, što je za Austriju, podvlači pisac, s obzirom na njen geografski položaj, veoma značajno.

On smatra da brdsko-planinsko zemljište, uporedo sa razvitkom tehnike, dobija sve veći značaj pri vođenju savremenih operacija. Dok su borbena dejstva na brdsko-planinskom zemljištu za vreme prvog svetskog rata »trpela« od krutih formi i nepokretljivosti, u drugom svetskom ratu su jasno došli do izražaja novi momenti: pokret i pokretljivost. Pisac je mišljenja da će specifičnosti brdsko-planinskog zemljišta i dalje uticati na vođenje borbe, s tim da će se neki elementi i norme, pre svega u odnosu na pokretljivost zbog razvitka tehnike, morati menjati.

Nekad se brdsko-planinsko zemljište, zbog teškoća u vođenju operacija, smatralo za sporedno bojište na kome se nisu

mogla postići odlučujuća rešenja. Ujedno se smatralo da brdsko-planinsko zemljište predstavlja rešenje kome je pribegavala slabija strana. Međutim, drugi svetski rat je ovu tezu potpuno demantovao. Pisac smatra da se već danas, usled naglog razvitka tehnike, nazire da će neke ratujuće strane težiti u buduće da odlučujuća rešenja, u odnosu na konačan ishod većih operacija, iznude upravo na brdsko-planinskom zemljištu. (Verovatno je pisac kod toga imao u vidu koncepciju odbrane svoje zemlje — prim. prik. S. Kov.)

Pisac smatra da danas baš »slabiji« treba više da koristi tehniku u borbеним dejstvima na brdsko-planinskom zemljištu. Pored toga bi zemlje koje, zbog konfiguracije svoga zemljišta, u eventualnom sukobu računaju sa dejstvima na brdsko-planinskom zemljištu, morale nastojati da, po mogućnosti, celokupnu armiju obuču za takva dejstva. Dosada je u najviše armija bio slučaj da se samo jedan manji deo armije obučavao za dejstva na brdsko-planinskom zemljištu.

Povećana pokretljivost na brdsko-planinskom zemljištu zaoštava i probleme snabdevanja, dotura i evakuacije. Zato treba nastojati da se i ovde pronađu odgovarajuća tehnička rešenja, tj. podesna transportna sredstva. Pisac članka ističe kao uspela rešenja u tom pogledu italijansko vozilo nazvano »tre per tre« i austrijsko »Puch-Haflinger«.

On, ipak, skreće pažnju da prilikom ocene pogodnosti pomoćnih tehničkih sredstava za upotrebu na brdsko-planinskom zemljištu, treba primeniti stroga merila. Tehničko sredstvo je neekonomično ako je njegova upotreba ograničena atmosferskim ili nekim drugim uslovima, tako da u datoj situaciji samo otežava komandovanje i postaje teret jedi-

¹⁾ Einfluss der modernen Technik auf den Gebirgskampf unter besonderer Würdigung der Hubschrauber, von Major Norbert Stampfer, *Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift*, Svajcarska, jun 1961.

nicama. Pored toga, takvo sredstvo angažuje i previše ljudi, što se može negativno odraziti i na odnos između borbenih i neborbenih delova unutar jedinica. Pisac smatra da bi tehničko sredstvo koje je pretežno namenjeno za upotrebu na brdsko-planinskom zemljištu trebalo da odgovara sledećim uslovima:

— da povećava pokretljivost u vođenju borbe,

— da skraćuje vreme potrebno za izvršenje pokreta,

— da olakšava izvršenje svih pokreta,

— da se može upotrebiti i kao borbeno i kao transportno sredstvo.

Pisac zatim navodi da je, posle detaljnih ispitivanja, austrijska armija usvojila već ranije navedeno brdsko vozilo »Puch-Haflinger«. Ovo se vozilo, inače slično džipu, vrlo dobro pokazalo na brdsko-planinskom zemljištu. Nosivost mu je 400 kg, koliko, na primer, iznosi težina lične opreme za dva streljačka odeljenja. Prednost ovog vozila je i u tome što ga preko močvarnih delova puta, odnosno preko močvarnog zemljišta upošte ili drugih prepreka mogu preneti četiri vojnika. Ono se može lako transportovati i helikopterom. Na taj način je brdskim jedinicama koje su opremljene ovim vozilima povećana pokretljivost. Međutim, pisac smatra da u toj kategoriji vozila (točkaša) ne treba očekivati neka dalja usavršavanja, neka bolja tehnička rešenja, jer su mogućnosti na ovom polju prilično iscrpljene. Zato je on mišljenja da će na tom području u budućnosti veliku ulogu odigrati helikopteri i da će oni uveliko uticati na fizionomiju borbenih deštava na brdsko-planinskom zemljištu. Pri tome ne bi trebalo zapostaviti ni ulogu lakih aviona.

U daljem izlaganju pisac postavlja pitanje da li se često kritikovana osetljivost helikoptera na dejstvo protivničke vatre povećava ili smanjuje na brdsko-planinskom zemljištu. Njegovo je mišljenje da same osobine leta omogućavaju helikopteru da se brzo i lako prilagođava zemljištu, da vešto i brzo koristi mnoštvo mrtvih uglova, i zaključuje da je osetljivost helikoptera na brdsko-planinskom zemljištu na dejstvo protivničke vatre manja.

Osobine helikoptera kao transportnog sredstva su poznate. S druge strane, mnoge države danas intenzivno rade na tome da od helikoptera načine efikasno borbeno sredstvo. Pre svega, radi se na tome da se helikopteri opreme podesnim

naoružanjem kojim bi se deštvovalo na živu silu i tenkove. Dalje se proučava mogućnost da se najosetljiviji delovi helikoptera oklope. Već su vršeni pokusi opremanja helikoptera vođenim protiv-oklopnim raketama, pri čemu su, navodno, postignuti dobri rezultati. Razmišlja se i o helikopterskoj artiljeriji i inženjeriji, pa se s tim u vezi helikopteru proriče velika budućnost.

Pojavom helikoptera i vazdušno-dešantne operacije, koje su dosada uglavnom bile moguće na ravničastom zemljištu, mogu se izvoditi i na brdsko-planinskom.

Pri razmatranju upotrebe helikoptera kod pojedinih vidova borbe treba imati u vidu da se oni najefikasnije mogu upotrebiti onda kada postoji mogućnost da se protivnik iznenadi. To posebno važi za upotrebu helikoptera na brdsko-planinskom zemljištu. Da bi se to postiglo potrebno je pridržavati se sledećih načela:

— pripremu planirane akcije treba izvoditi u potpunosti tajnosti;

— treba obezbediti brzi tok izvršenja akcije;

— angažovanje sopstvenih snaga vršiti u rejonima gde to protivnik, na osnovu procene zemljišta, ne očekuje;

— potrebno je planirati i neke pokrete radi zavaravanja protivnika, i

— treba izvršiti pravilan izbor sredstava (borbenih i neborbenih) i to, pre svega, onih koje neprijatelj ne očekuje kako zbog konfiguracije zemljišta tako i zbog meteoroloških uslova.

Pisac dalje smatra da helikopteri nisu podesni za taktičko borbeno izviđanje na brdsko-planinskom zemljištu, već da su za to podesniji laki avioni — kako zbog tehničkih tako i ekonomskih razloga. Nasuprot tome helikopteri se mogu korisno upotrebiti i za izviđanje komunikacija i zemljišta.

Kao sredstvo za vezu helikopter se može upotrebiti za izvršenje raznovrsnih zadataka:

— za uspostavljanje ličnog kontakta između viših komandanata, ili njihovih oficira za vezu, i potčinjenih starešina u odlučujućim situacijama;

— za prenošenje važnih pismenih zapovesti kada se ostala sredstva veze ne mogu koristiti;

— za uspostavljanje veze, i to prebacivanjem radio-grupa na krajnje i relejne stanice, kao i za polaganje kablova za žičnu vezu na teško prohodnom zemljištu.

Kod napadnih dejstava helikopteri se mogu upotrebiti za:

— prebacivanje komandosa u pozadinu protivnika radi ometanja dotura, i to direktnim napadom ili rušenjem puteva, mostova, skladišta itd.;

— transport jedinica u cilju izvršenja udara u krilo ili leđa protivničkih snaga;

— prebacivanje pripremljenih rezervi na mesta gde se ocrtava početni uspeh;

— dotur naoružanja, municije i dr. u odlučujuće rejone, i

— prebacivanje osmatračnica i KM.

U pogledu odbrambenih dejstava, pisac navodi da ovaj vid borbe na brdsko-planinskom zemljištu, prema dosadašnjim načelima, iziskuje srazmerno više snaga i materijala. Zbog toga u odbrani savremena tehnička borbena i pomoćna sredstva dolaze još više do izražaja. Sam helikopter može mnogo da utiče na dosadašnja shvatanja o vođenju borbe na brdsko-planinskom zemljištu. Najznačajnije mogućnosti upotrebe helikoptera u odbrani su:

— izviđanje zemljišta radi izbora odbrambenih linija i protezanja prednjeg kraja odbrane, artiljerijskih položaja itd.;

— dotur građevinskog materijala za izgradnju položaja, sredstava za zaprečavanje, inženjerskih sprava, teškog naoružanja itd.;

— prebacivanje osmatračnica na dominiujuće visove i prelaze;

— transportovanje rezervi;

— prebacivanje snaga sa pomoćnih na glavna težišta odbrane radi pojačavanja odbrane na odlučujućim rejonima ili za izvršenje aktivnih dejstava;

— izviđanje infiltriranih ili ubačenih vazdušno-desantnih protivničkih snaga u sopstvenom odbrambenom rejonu, i

— prikupljanje podataka o situaciji na bojištu, naročito kada se ne raspolaze ostalim sredstvima veze.

Prilikom zadržavajuće odbrane na brdsko-planinskom zemljištu uloga helikoptera je još veća, i to prvenstveno za izvršenje sledećih zadataka:

— prebacivanje inženjerskih jedinica, inženjerskog materijala i sprava radi izgradnje prepreka, izvršenja rušenja itd.;

— prebacivanje izviđačkih grupa za osiguranje sopstvenih krila;

— prebacivanje komandosa za dejstva na krilima i u pozadini protivnika, zatim radio-stanica i osmatračnica na određene visove, i

— prebacivanje rezervi — naročito u kritičnim situacijama.

Iz navedenih primera upotrebe helikoptera u raznim vidovima borbe ne bi trebalo zaključiti, podvlači pisac, da je helikopter »univerzalno sredstvo« i da rešava sve dosadašnje probleme vođenja borbe na brdsko-planinskom zemljištu.

S obzirom da je helikopter veoma skupo sredstvo, a obuka pilota dugotrajna, to pre njihove upotrebe treba dobro razmisliti o svim taktičkim, tehničkim, meteorološkim i drugim uslovima. Tom prilikom bi trebalo, prema mišljenju pisca, imati u vidu sledeće momente:

— svako angažovanje helikoptera na brdsko-planinskom zemljištu treba prethodno do tačnica isplanirati, u tehničkom i taktičkom pogledu;

— kod većih, težih i odlučujućih poduhvata poželjno je da se formira »štab za organizaciju«. Njegov sastav zavisiće od veličine i vrste poduhvata;

— treba blagovremeno izvršiti izviđanje zemljišta u odnosu na mesta sletanja i poletanja (utovara, istovara), odrediti pravac leta, vreme leta, mogućnosti održavanja radio-veze itd.;

— borbena zapovest treba da sadrži, pored klasičnih tačaka, i specifičnosti koje nameće karakter poduhvata;

— prilikom angažovanja na bojištu treba osigurati sigurnu vezu između komandanta kopnene jedinice i komandira helikoptera. Ovaj elemenat treba posebno imati u vidu na brdsko-planinskom zemljištu;

— planiranim dejstvima na krila i u pozadinu protivnika treba da prethodi ubacivanje manjih grupa u rejone planiranih akcija radi izviđanja, označavanja i obezbeđenja poletno-sletnih mesta;

— uspeh akcije u neprijateljvejoj pozadini zavisiće, pre svega, od toga da li je iskorišćen momenat iznenađenja. Stoga za ove akcije ne bi trebalo angažovati snage jače od voda — najviše čete;

— komandantima jedinica i helikoptera treba da bude stalno pred očima da će uspeh planirane akcije podići borbeni duh i moral jedinice, a da će svaki neuspeh imati dugotrajne posledice.

Pisac članka smatra da bi već u miru na najvažnijim područjima brdsko-planinskog zemljišta trebalo izvršiti izbor podesnih rejonu i mesta za angažovanje helikoptera u eventualnom ratu. Podaci bi trebalo da sadrže skicu mesta ili rejonu, isečak iz karte, avio-snimak itd.

Pisac zaključuje da se, iz dosadašnjih podataka o armijama drugih zemalja,

već danas može sagledati da će helikopteri u jednom budućem ratu činiti jedan od glavnih elemenata pokretljivosti u vođenju borbenih dejstava na brdsko-planinskom zemljištu, a pogotovo ukoliko u tom ratu bude upotrebljeno i atomsko oružje.

S. Kov.

Pukovnik Enco Fazanoti

UPOTREBA TAKTIČKIH RAKETA

U uvodnom delu članka¹⁾ autor naglašava da se njegova razmatranja o upotrebi taktičkih raketa zasnivaju na već usvojenim, taktičkim i doktrinarnim, načelima eventualnog budućeg rata, pa bio on atomski, konvencionalni, ili atomsko-konvencionalni.

Govoreći o značaju raketa zemlja-zemlja, on smatra da su danas samo rakete sa atomskom bojevom glavom rentabilne, a da su rakete punjene brizantnim eksplozivom nedovoljno ekonomične. Upotrebom raketa sa velikim dometom, velikom manevarskom sposobnošću i razornom moći, savremena artiljerija jasno ukazuje na osnovne karakteristike savremenog boja, tj. dubinu zamaha i stepen žilavosti u borbi. Time se po njegovom mišljenju ujedno umanjuje, iako ne u potpunosti, i uloga avijacije u nanošenju udara na bojištu, dok će njeni zadaci izviđanja i transportovanja, naprotiv, biti obimniji nego u prošlosti.

Karakteristike raketa i njihovih uređaja za lansiranje. — Poznato je, ističe autor, da se danas u naoružanju nalazi veliki broj vođenih i slobodnih raketa, sa veoma raznolikim karakteristikama (taktičko-tehničkim osobinama) njihovih uređaja za lansiranje.

Osnovni uslovi o kojima treba voditi računa da bi upotreba raketa bila efikasna i celishodna bili bi, po mišljenju pisca, sledeći:

— upotreba raketa sa nuklearnim punjenjem za dejstvo po ciljevima koji su na malom odstojanju od sopstvenih trupa zahteva lansirna sredstva i uređaje velike tačnosti;

— mogućnost ometanja rada elektronskih uređaja za vođenje raketa može se izbeći upotrebom slobodnih ili raketa sa specijalnim sistemom vođenja;

— za pripremu raketa (postavljanje na lansirnu rampu i izračunavanje elemenata gađanja) treba utrošiti dosta vremena; kod raketa malog dometa ovo je vreme relativno kratko, ali još uvek dosta veliko u odnosu na konvencionalnu artiljeriju;

— postoji ogromna razlika u efektu dejstva između raketa sa nuklearnim punjenjem i konvencionalnog oružja; stoga treba težiti da se ovaj nesklad što više smanji upotrebom raketa male jačine, čime bi se postigla veća usklađenost između vatre nuklearnog i konvencionalnog oružja, umanjila daljina zone sigurnosti od nulte tačke i povećao raspoloživ broj taktičkih raketa male jačine za dejstvo po većem broju ciljeva (manjih površina);

— da bi se iskoristio atomski udar potrebna je prethodna analiza (procena) efekata dejstva, koja još uvek zahteva dosta vremena;

— u osnovne pozitivne osobine taktičkih raketa treba ubrojiti: mogućnost upotrebe bez obzira na vreme kao promotor i meteorološku pojavu; veći domet u odnosu na klasična artiljerijska oruđa; rakete, praktično, ne mogu biti otkrivene i uništene za vreme leta, čime se postiže veliko iznenađenje; bezbednost njihovih vatrenih položaja je zadovoljavajuća;

— osnovni su nedostaci taktičkih raketa: relativno slabija tačnost pogađanja, usled čega se upotrebljavaju za tučenje ciljeva većih površina; brzina gađanja (izbacivanja, lansiranja) je veoma mala što zahteva unapred planiranu upotrebu njihovog najvećeg dela; glomaznost uređaja za lansiranje, kao i sredstava za snabdevanje i posluživanje;

— rakete vrlo brzo zastarevaju i zamenuju se novim vrstama, većeg dometa, veće manevarske sposobnosti i brzine gađanja, prostijeg posluživanja, manje glomaznosti i t.sl.

»Odgovorne« zone dejstva. — Svaka združena jedinica ima svoju »odgovornu«

¹⁾ Impiego dei missili tattici, Col. Enzo Fasanotti, *Rivista militare*, Italija, jun 1961.

zonu dejstva, čija dubina prosečno iznosi: oko 300 km za armiju, 100 km za korpus i oko 25—30 km za diviziju. Na ovim dubinama razvija se atomska vatra raketa pojedinih združenih jedinica.

Treba imati na umu, nastavlja autor, da viša jedinica (armija ili korpus) treba da svojim atomskim udarima neutrališe neprijateljske snage i sredstva od tog stepena, da potom niža jedinica (divizija) bude u stanju da uspešno pristupi i nastavi savlađivanje neprijateljevog otpora sopstvenim sredstvima — u svojoj »odgovornoj« zoni.

Zbog toga planovi svih atomskih vatari treba da budu koordinirani. Atomski udari od bitne važnosti i uloge obavezno treba da budu unapred planirani u višoj jedinici, o čemu treba strogo da vode računa i niže jedinice pri sastavljanju svojih planova. Pri tome, viša komanda treba da ostavi izvesnu slobodu nižoj jedinici, mada će biti nužno da niža komanda vodi računa o atomskoj vatri više jedinice i, obratno, da viša komanda bude upoznata sa planiranom vatrom niže jedinice.

Atomska vatra armijskih sredstava opšte podrške ostvarivaće se, načelno, na većim dubinama i u sadejstvu sa taktičkom avijacijom.

Zatim autor ukazuje na činjenicu da će se na nivou korpusa vršiti podela atomskih sredstava. Kakva će ona biti zavisi od njihovog raspoloživog broja i jačine, kao i od stepena samostalnosti pri donošenju odluke za upotrebu atomskih sredstava (formacijskih i ojačanja), što treba konkretno regulisati u svakoj situaciji. Na ovaj način dobiće se, u okviru korpusa, jasna slika o planiranom boju.

Divizija će upotrebljavati dodeljena atomska sredstva za razvoj sopstvenog manevra, tj. manevra taktičkih grupa iz njenog sastava, koje se prvenstveno podržavaju vatrom konvencionalnog oružja. Zbog toga u okviru divizije treba uskladiti atomsku sa vatrom konvencionalnog oružja, eventualno i sa dejstvom avijacije za neposrednu taktičku podršku.

U nastavku autor podvlači da je za sada necelishodno dodeljivati atomska sredstva pojedinim taktičkim grupama (brigadama). Ovo stoga što je njihovo dejstvo već planirano i dosta detaljno određeno u samoj komandi divizije, pri čemu je uzeta u obzir i njihova atomska podrška. Postoje mišljenja da će u bliskoj budućnosti i taktičke grupe raspolagati atomskim sredstvima male jačine. Ne isključujući ovu mogućnost, autor smatra

da uporedo s tim treba izvršiti korenite promene u pogledu sastava i koncepcija taktičke upotrebe ovih jedinica, koje bi trebalo da budu daleko samostalnije nego što su danas.

Zadaci raketa sa atomskom bojevom glavom. — Po mišljenju autora upotreba raketa sa atomskom bojevom glavom je celishodna (rentabilna) samo kada je reč o važnim ciljevima, kada se raspolaze sa dosta vremena za intervenciju i kada ciljevi nisu suviše blizu sopstvenih trupa. O ovim osnovnim ograničenjima treba voditi računa pri dodeljivanju zadataka atomskim raketnim jedinicama. Određivanje zadataka, načelno, obuhvata: izbor ciljeva; određivanje efekata koji se žele postići i određivanje momenta intervencije (atomskog udara).

Izbor ciljeva zavisi u prvom redu od osnovne zamisli komandanta u pogledu borbenih dejstava u konkretnoj situaciji. Predviđeni udari raketa sa atomskom bojevom glavom po najvažnijim ciljevima predstavljaju kostur celokupnog vatrenog sistema namenjenog da podrži manevar jedinica.

Efekti dejstva podređeni su planiranom manevru jedinica radi eksploatacije atomskih udara. Kad je reč o opštoj atomskoj podršci više združene jedinice (armije) u pogledu efekata dejstva, onda se, načelno, ne daju nikakva ograničenja. U okviru nižih jedinica, međutim, veoma je važno proučiti i odrediti što tačnije efekte dejstva, jer od stepena neutralisanja objekta, kao i radio-aktivnosti, zavisi vreme i način eksploatacije atomskog udara.

Moment atomskog udara vezan je za vreme predviđeno za njegovu eksploataciju. Tačno određivanje ovog elementa takođe je od većeg značaja za niže jedinice, tj. za neposredne izvršioce planiranog manevra posle atomskog udara.

U odbrani i napadu, po mišljenju autora, osnovna uloga i zadaci raketnih jedinica bili bi sledeći:

U odbrani. — S obzirom da se taktičkom atomskom raketom ne mogu rešiti svi problemi vatre u odbrani, to treba imati na umu da se ona ne može upotrebiti za neposrednu podršku, kao i da je za njeno izbacivanje potrebno relativno dosta vremena (od momenta uočavanja cilja do lansiranja).

Normalno bi se moralo očekivati da će branilac raspolagati manjim brojem raketa nego napadač. Zbog toga, će se deo

atomskih raketa načelno upotrebiti u artiljerijskoj protivpripremi, kako bi se na ovaj način poremetile neprijateljeve pripreme za napad. U toku odbrane, armijske raketne jedinice produžice svoje dejstvo po neprijateljskim ciljevima na većoj dubini. U isto vreme, atomska sredstva korpusa i divizija zadržace se većim delom u rezervi radi upotrebe u toku protivnapada. Prioritetni ciljevi, po kojima bi trebalo dejstvovati atomskim oružjem, bili bi: vatreni položaji protivničkih raketnih jedinica, aerodromi, rejoni koncentracije oklopnih jedinica, komandna mesta i centri veze, rejoni koncentracije ostalih jedinica, komunikacije i VP artiljerije.

U odbrani je nužno što pre otkriti osnovne pravce neprijateljevog napada, kako bi se pravovremeno mogla ostvariti atomska vatra na njima.

U napadu. — Atomske rakete, ističe autor, »olakšavaju« zadatke konvencionalne artiljerije. One mogu u potpunosti da zamene vatru konvencionalne artiljerije samo u dejstvima u kojima se ova, zbog malog dometa ili male vatrene moći, ne može uspešno upotrebiti. Međutim, u neposrednoj podršci napada, kada treba brzo intervenisati i izvršiti manevar vatrom, konvencionalna artiljerija ostaje i dalje nezamenljiva. Prema tome, atomske rakete normalno se upotrebljavaju za tučenje ciljeva na većim dubinama. Upotreba atomskih raketa utiče i na dužinu trajanja artiljerijske pripreme, koja ne bi trebalo da traje više od 15—20 minuta. Atomsku i artiljerijsku pripremu, po mišljenju autora, nebi trebalo otpočeti u isto vreme, jer bi se time mogli odati vreme i pravac glavnog udara u napadu. Atomska vatra raketnih jedinica ostvaruje se prvenstveno po statičnim ciljevima u odbrambenoj zoni neprijatelja. Pri izboru ciljeva treba uzeti u obzir sledeće osnovne elemente: zadatak združene jedinice: taktički značaj cilja u okviru planiranog manevra; sopstvene mogućnosti (broj raketa, njihova jačina i sredstva za lansiranje); položaj cilja u odnosu na raspored sopstvenih trupa; mogućnosti eksploatacije atomskog udara s obzirom na efekte dejstva u rejonu eksplozije.

Prioritetni ciljevi dejstva atomskim oružjem u napadu bili bi, u osnovi, isti kao i u odbrani.

Planiranje atomske vatre je važno kao i planiranje bilo koje druge vrste vatre, podvlači autor. Osnovu za ovo planiranje daje komandant združene jedinice u svo-

joj osnovnoj zamisli. Plan atomske vatre — kao kostur vatreneog sistema uopšte — predstavlja osnovu za planiranje vatri ostalog konvencionalnog oružja. Ovo planiranje treba da se zasniva na tačnom poznavanju situacije u momentu predviđenom za izvršenje udara. Pri planiranju treba strogo voditi računa o opštim uputstvima komandanta združene jedinice za predstojeća borbena dejstva.

Planiranje atomske vatre, po mišljenju autora, treba da teče sledećim redom: na osnovu uputstava komandanta, komanda artiljerije združene jedinice, po izvršenoj proceni ciljeva, predlaže komandantu kojim bi sredstvima i sa kakvim eventualnim efektom trebalo dejstvovati po pojedinim ciljevima. Pošto komandant odobri predlog komande artiljerije, ova — u saradnji sa komandantom centra za upravu vatrom i načelnikom operativnog odeljenja — razrađuje konkretan plan atomske vatre. Ovaj plan obuhvata sledeće elemente: raketnu jedinicu koja će vršiti udar; snagu raketa; mesto nulte tačke; visinu i vreme eksplozije. Zatim isti organi određuju postupke pojedinih jedinica, kao i dejstvo ostalih konvencionalnih vatreneih sredstava — u vezi sa dejstvom atomskog oružja. Pošto se sve ovo isplanira, izdaju se naredjenja jedinicama u pogledu preduzimanja mera obezbeđenja, kao i načina eksploatacije atomskih udara.

Kontrola atomske vatre, po mišljenju autora, obuhvata: kontrolu koordinacije vatre raznovrsnih vatreneih sredstava; kontrolu radova na planiranju atomske vatre i samog izvršenja planiranih zadataka. Načelno, ovu kontrolu vrše organi one komande združene jedinice kojoj pripada najveća odgovornost (u određenoj situaciji) za uspeh u operaciji. Da bi se uspešno mogla vršiti ova kontrola, atomske raketne jedinice treba da budu neposredno povezane ne samo sa komandom združene jedinice u čijem se organskom sastavu nalaze već i sa višom komandom.

Otkrivanje ciljeva i podela ciljeva i raketa. — Slabu stranu atomskih taktičkih raketa, pri njihovoj upotrebi, svakako predstavlja teškoća otkrivanja ciljeva. Dometi raketa prevazišace mogućnosti sredstava za osmatranje i otkrivanje ciljeva u sastavu viših združenih jedinica (korpusa i armije). Zbog toga, ističe autor, treba tražiti pomoć izviđačke avijacije. Ova je, međutim, noću i po rđavom vremenu još uvek nedovoljno efikasna,

pa čak i nemoćna. Aerofoto-izviđanje zahteva, takođe, dosta dragocenog vremena.

U okviru divizije (kao niže združene jedinice) ovaj se problem pojavljuje u nešto blažoj formi. Komande artiljerije u divizionima obezbeđuju se specijalnim radarima za osmatranje bojnog polja i otkrivanje ciljeva, primenjuju avione bez pilota i upućuju (infiltriraju) specijalne izviđačke jedinice u dubinu neprijateljskog rasporeda. Dragocene izviđačke podatke mogu dati i razni drugi organi za osmatranje — naročito artiljerijski osmatračići. U svakom slučaju nužno je, na nivou divizije, da se svi podaci o osmatranju prikupе u njenoj komandi artiljerije. Bilo bi veoma celishodno, po mišljenju autora, da se pristupi reviziji sadašnje organizacije osmatranja u italijanskoj divizionu, kako bi se ona prilagodila zahtevima sigurnog i brzog otkrivanja ciljeva na dubinama 15—20 km od linije borbenog dodira. Pri tome treba imati na umu da nije dovoljno samo otkriti mesto cilja, već da treba pribaviti i sigurne podatke o njegovim karakteristikama i rentabilnosti, kako se atomska sredstva ne bi uzalud trošila — naročito kada su malobrojna.

Što se tiče donošenja odluke o podeli ciljeva i atomskih raketa, autor smatra da ovo treba prepustiti onoj komandi združene jedinice koja ima najbolje mogućnosti za prikupljanje podataka. Najbolje je rešenje da se svakoj združenoj jedinici dodeli odgovarajući broj lansirnih sredstava sa potrebnim brojem atomskih raketa, kojima bi ova mogla raspolagati — potpuno slobodno i samostalno — u određenoj zoni, ograničenoj po frontu i dubini. U svakom slučaju, stepen ove samostalnosti treba da bude u skladu sa opštom operativno-taktičkom samostalnošću određene združene jedinice (u konkretnoj situaciji).

Manevar lansirnih uređajima i ubojnim sredstvima. — Poznata je stvar da su lansirni uređaji ograničene pokretljivosti i da je ona samo u organskom sastavu divizionu nešto bolja. Može se, ipak, tvrditi da bi ona, uopšte uzevši, bila zadovoljavajuća kada bi domet raketa bio veći. Kada se uzme u obzir činjenica da je vremenski interval između dva lansiranja (izbacivanja) vrlo velik, onda se dolazi do zaključka da se u toku jednoga dana isti lansirni uređaj može koristiti svega nekoliko puta. Najčešće će se sa jednog VP tući samo jedan cilj u divizionskoj odgovornoj zoni. Načelno, za tuče-

nje sledećih ciljeva treba menjati VP. Međutim, doleti divizionskih raketnih jedinica ipak zadovoljavaju, jer divizion normalno nikad neće biti u stanju da sopstvenim jedinicama vrši dublje prodore nego što iznosi domet atomskih sredstava u njenom sastavu. Kad se bude radilo o eksploataciji atomskih udara na većim dubinama, onda će ovaj zadatak pasti u domen korpusa ili armije, tj. njihovih oklopnih divizionu, namenjenih za dublje prodore. Ovo, s druge strane, zahteva odgovarajući i dosta velik stepen pokretljivosti lansirnih uređaja njihovih raketnih jedinica. Naročitu pažnju, podvlači autor, treba pokloniti merama obezbeđenja raketnih jedinica, kako u rejonima VP tako i za vreme pokreta, od dejstva protivničke avijacije i infiltrirajućih jedinica.

U pogledu manevra, tj. snabdevanja jedinica bojevim glavama ili kompletnim raketama, u članku se ističe da to predstavlja daleko veći problem nego što je snabdevanje municijom u konvencionalnoj artiljeriji. Na VP raketne jedinice treba doturiti raketu (bojevu glavu) određene snage u pravo vreme, tj. tako da se ne prouzrokuju nova zakašnjenja, novi gubici u vremenu, koji su i bez toga već dosta veliki (otkrivanje cilja, procesna, odluka, posedanje VP i priprema jedinice za lansiranje i izračunavanje elemenata za gađanje). Manevar ubojnim sredstvima, prema tome, treba da bude organizovan tako da obezbedi sigurno i pravovremeno izvršenje zadatka. Za prebacivanje raketa (bojevih glava) najčešće će se koristiti brza transportna sredstva, naročito helikopteri.

Raketa sa nuklearnim punjenjem, zaključuje autor, otvorila je artiljeriji veliku perspektivu. Zahvaljujući njoj artiljerija će moći da ispolji snažno dejstvo i to bez potrebe za koncentracijom velike količine konvencionalnog oružja i municije. Avakva artiljerija u sastavu više združene jedinice (armije) zamenice dobrim delom avijaciju, tj. sredstvo za dejstvo po ciljevima na većim dubinama. Dok će daljna atomska vatra armijskih pa i korpusnih raketnih jedinica biti gotovo nezavisna i samostalna, dotle će se ona u okviru divizionu morati uskladiti sa vatrom ostalog konvencionalnog oružja, kao i pokretima jedinica, što predstavlja dosta složen problem.

Na kraju autor ističe:

— da će atomska vatra raketnih jedinica biti efikasna samo u slučaju pravo-

vremenog otkrivanja cilja i pri postojanju dobre organizacije veze (obaveštavanja i komandovanja);

- da atomske raketne jedinice ne treba odvajati od konvencionalne artiljerije;
- da u nižim jedinicama (formacija-

ma) ne treba zanemarivati konvencionalnu artiljeriju, kako bi ova mogla da dođe do izražaja i kada se atomska sredstva ne mogu upotrebiti.

K. B.

NOVE KNJIGE

PEKO DAPČEVIĆ: TAKTIKA PARTIZANSKIH ODREDA I BRIGADA U TOKU NOR, 27. knjiga »Vojne biblioteke — naši pisci«, VIZ JNA »Vojno delo«, Beograd 1961. strana 296.

U prvoj glavi ove studije autor govori o uslovima u kojima je stvarana i primenjivana naša taktika u toku NOR-a, posebno o uslovima borbe u okruženju i brojne i tehničke nadmoćnosti neprijatelja.

U drugoj glavi razmatra se karakter naših dejstava u početnom periodu NOR-a — izvođenje samostalnih dejstava odreda uporedo sa dejstvom ostalih naših snaga, neke karakteristike partizanskih dejstava i formiranje taktičkih načela za upotrebu i organizovanje partizanskih odreda.

U trećoj glavi, koja je posvećena partizanskim brigadama, autor najpre iznosi ulogu brigade u formiranju naših taktičkih gledanja, zatim analizira statut proleterskih i narodnoslobodilačkih udarnih brigada, daje pregled nekih dejstava 1. proleterske brigade (u toku 1942. i 1944. godine) i marševa 4. proleterske brigade u toku 1942, 1943. i 1944. godine i na osnovu toga donosi zaključak da je kvalitativan skok u razvoju brigade učinjen kada je postala jezgro Narodnoslobodilačke vojske. »Taj skok se ogledao koliko u nenoj pokretljivosti, toliko i u sposobnosti da sama ili u sadeistvu za drugim brigadama i partizanskim formacijama izvršava i najkomplikovanije zadatke... ona je, zadržavajući partizanski duh, napuštala kratkotrajne, razdrobljene i krute partizanske akcije vezane za jednu teritoriju i pretvarala ih u veoma elastična i dinamična dejstva koja se brzo prenose iz jednog reiona u drugi. Ona je takvim dejstvom sve više bogatila našu ratnu praksu i davala joj nove, sadržajnije i elastičnije vojničke forme. To, međutim, nije značilo negaciju partizanskih odreda koji su i dalje vodili borbu protkanu novim iskustvima, već jedno umjesno razgraničenje i neophodnu po-

djelu rada koja je bila nužna na datom stepenu razvitka ustanka...«

NIKOLA LJUBIČIĆ, JEVREM POPOVIĆ, MILIVOJE KOVAČEVIĆ, MILIVOJE RADOVANOVIĆ FARBIN: UŽICE 1941. — USTANAK U UŽIČKOM KRAJU — izdanje VIZ JNA »Vojno delo« (knjiga XXXIX biblioteke »Iz ratne prošlosti naših naroda«), Beograd, 1961, strana 423 sa 19 skica, 21 dokumentarnom fotografijom, 8 faksimila dokumenata i 8 likovnih priloga. Štampano ćirilicom; tiraž 4.000; pozvez: platno. Cena 500 dinara.

Knjiga sadrži: kratak pregled razvoja radničkog pokreta u užičkom kraju (autor Jevrem Popović); formiranje Užičkog partizanskog odreda i njegove borbe za stvaranje slobodne teritorije (autor Nikola Ljubičić); organizaciju i rad narodne vlasti u užičkom okrugu 1941. godine (autori Milivoje Kovačević i Milivoje Radovanović Farbin); dejstva užičkog partizanskog odreda posle povlačenja sa slobodne teritorije (autor Jevrem Popović). Delo je rađeno na osnovu izvorne građe, dosada objavljenih fragmenata o događajima, a obogaćeno je i autentičnim svedočenjima autora koji su imali rukovodilačke funkcije u ovim zbivanjima.

Ovo je prvo delo koje omogućuje našim čitaocima da sagledaju celovitu sliku revolucionarne dinamike ustaničkog kraja gde je stvarana *Užička republika* u kojoj je 1941. organizovana puna revolucionarna vlast, kraja u kome su CK Partije i VŠ doneli odluke od dalekosežnog značaja za dalje vođenje NOR-a i socijalističke revolucije.

Izvanredna prostorna i vremenska gustina oružanih okršaja koje je Užički partizanski odred imao sa okupatorskim i četničkim jedinicama, i žestina vođenja borbe, dati su veoma pregledno i živo. Delo pruža mogućnost izvlačenja bogatih operativno-taktičkih iskustava, a obiluje i veoma lepim primerima požrtvovanja ljudi-boraca.

ČASOPISI

VOJNI GLASNIK

Br. 7—8/1961.

Pukovnik Stevo Jovanović: *Razvijanje hrabrosti*

Pisac obrađuje pitanje razvijanja hrabrosti kao ljudske vrline, pojam i savlađivanje straha kao njene suprotnosti. Posebno se osvrće na faktore koji utiču na razvijanje hrabrosti, naročito na veliku ulogu koju u tome ima moralno-politička priprema, zatim na ulogu starešina, značaj kolektiva i dr.

General-major Milojica Pantelić: *Iskustva sa nekih taktičkih vežbi*

Autor analizira pozitivna i negativna iskustva stečena na taktičkim vežbama. Ta iskustva se odnose na radnje koje su preduzimane protivu neprijatelja na frontu i u dubini sopstvenog borbenog poretka, prilikom udara u bok i pozadinu neprijatelja, odnosno prilikom ukopavanja i maskiranja za vreme borbe.

Potpukovnik Kamilo Brešan: *Protivavionsko obezbeđenje oklopnih jedinica na maršu*

U članku se razmatra pav obezbeđenje oklopnih jedinica na maršu — upotrebom LPAA i PAM, tj. metodom neprekidnog praćenja. Detaljno je razmotrena upotreba pav sredstava pri napadu avijacije raketnim zrnima, napalm-bombama i pt avio-bombama u svim borbenim porecima, i na osnovu vrlo solidne analize, proračune odgovarajućim proračunima, izvučeni su zaključci o najnovijem načinu angažovanja lake PAA i PAM.

Potpukovnik Savo Govedarica: *Primenjena iskustava iz NOR-a u obuci jedinica veze*

Radi brže borbene pripreme jedinica veze, a s obzirom na činjenicu da vojnici ovih jedinica treba na prvom mestu da budu stručnjaci u svojim specijalnostima, autor zastupa gledište da ne bi trebalo mnogo insistirati na njihovom osposobljavanju kao borca — pešaka, jer je za jedinice veze borba puškom, automatom itd. sporedniji zadatak. Potkrepljujući svoje postavke primerima iz NOR-a, on smatra da je u obuci radio-telegrafista važnije da se vojnik osposobi u prijemu i predaji na sluh nego u brzini rukovanja aparaturom i poznavanju uređaja.

Kapetan Božidar Medved: *Uticaj zemljišta i meteoroloških uslova na dejstva atomskog oružja*

Autor razmatra dvostruki uticaj zemljišta — neposredni i posredni — na dejstva atomskog oružja, i to za sva tri vida njegovog dejstva: udarnog, toplotnog i radioaktivnog.

Pri razmatranju meteoroloških uslova on uzima u obzir vetar, temperaturu, vlagu, oblačnost i padavine.

Potpukovnik Dragoslav Petrović: *Artiljerijsko obezbeđenje rejona eventualnog dejstva*

Članak ukazuje na potrebu da svaka art. jedinica u savremenom ratu dejstvuje i u rejonima eventualnog dejstva u kojima se mogu pojaviti neprijateljevi vazdušni desanti, oklopni delovi i sl. i razmatra način pripremanja jedinice za dejstvo u svim rejonima i rukovanje i upravljanje vatrom.

Potpukovnik Arsenije Janković: *Snabdevanje vodom*

U uvodnom delu autor razmatra problem snabdevanja vodom u toku dva svetska rata. S obzirom na to da su danas načini dotura i snabdevanja vodom prilično složeni, kao i na sve veću potrebu za vodom, autor smatra da se problem snabdevanja njome javlja u sve oštrijim formi tako da već sada zahteva specijalizovane organe koji bi se starali o njegovom rešavanju. On predlaže da bi unutar ratnih komandi možda trebalo formirati i posebnu službu za ovo.

Kapetan I klase Obrad Dinić: *Razvoj i značaj minobacača kao borbenog sredstva*

Autor daje kratak i zaokrugljen pregled istorijskog razvitka minobacača, iznosi njegovu prvu pojavu na bojištu i uslove koji su je izazvali. Da bi jasnije objasnio borbene mogućnosti ovog oruđa, autor se koristi uporednom analizom kako njegovih odlika tako i odlika artiljerijskih oruđa.

Potpukovnik Milutin Lutovac: *Podšavanje postojećih tenkova za dejstvo u savremenim uslovima.*

U članku se razmatra težnja za usavršavanjem postojećih i konstrukcijom novih tenkova koji bi se mogli uspešno upotrebiti u novim borbenim uslovima i daju uporedni podaci o klasičnim i novim tenkovima. Zatim se ukazuje na adaptacije koje se mogu izvršiti na klasičnim tenkovima u fabrici, radionici i trupi radi osposobljavanja za dejstvo u novim uslovima.

Major Miodrag Filipović: *Gađanje zvučnih ciljeva pomoću snopara*

Potpukovnik Živorad Stojanović: *O gađanju tenkovskim naoružanjem u naročitim uslovima*

Rez. ppukovnik Ljubomir Paunović: *Neka iskustva iz rušenja puta*

Kapetan I klase Dobrosav Antonijević: *Određivanje stajne tačke presecanjem unazad*

Vojnik inž. Aleksandar Marković: *Ratarske osmatračke stanice u sistemu za upravu vatrom — osvrt*

Joco Tarabić: *Početak ustanka na južnom delu Korduna*

Milan Šijan: *Šesta proleterska divizija na putu za Srbiju*

Vuk Blanuša: *Artiljerici pri oslobodjenju Sinja*

Ilija Rašeta: *Zakletva na Kamenskom*

Potpukovnik Mileta Vukadinović: *Borbeni poredak pešadije u starom veku*

Potpukovnik Radovan Panić: *»Hercegovina u NOB«*

U časopisu su dati prikazi raznih članaka, taktičko-tehničke i druge novosti iz inostranih armija.

VOJNO-TEHNIČKI GLASNIK

br. 7/1961.

General-potpukovnik u penziji i rezervi Vladimir Smirnov: *Kratak pregled postanka i razvoja inžinjerije RVK u NOR i u periodu obnove*

Pukovnik inž. Đorđe Puača: *Organizacija i zadaci saobraćaja u NOR*

Potpukovnik Metod Antunac: *Održavanje i opravljavanje sredstava veze u NOR*

Pukovnik Dušan Brstina: *Kako se održavala i opravljala tehnika veze u Hercegovini tokom NOR*

Blagoje Stokić: *Prikupljanje oružja za Kragujevački NOP odred*

Pukovnik Lazar Savićević: *Rušenje mosta na Lepenici*

Potpukovnik Nikica Janković: *Improvizacija, inicijativa i snalažljivost u NOR*

Pukovnik Drago Gašparović: *Neki podaci o tehničkoj službi u NOR*

Pukovnik Jusuf Zeljković: *Sećanja na artiljeriju krajiških jedinica*

Kapetan I klase Dobrivoje Milovanović: *Služba snabdevanja i održavanja naoružanja u Prvoj proleterskoj brigadi*

Pukovnik Franc Črnugelj: *Organizacija i problemi tehničkog obezbeđenja brigada »Simon Gregorčič« i »Ivan Gradnik« na maršu u Beneškoj Sloveniji*

Potpukovnik Milutin Despotović: *Inžinjerijsko obezbeđenje forsiranja Drine koje je izvela Druga proleterska divizija u IV neprijateljskoj ofanzivi*

Potpukovnik Veljko Drakulić: *Rad saobraćajne službe na teritoriji Hrvatske (od septembra 1943. do kraja 1944. godine)*

Potpukovnik Nikola Maoduš: *Snabdevanje sredstvima veze i njihovo korišćenje u NOR*

Potpukovnik Stevan Mihaljević: *Rušenje pruge i oklopnog voza na pruzi Virovitica — Suhopolje u NOR*

Poručnik bojnog broda Mirko Luketin: *Optičko-signalna aparatura u NOR u jedinicama RM*

VOJNO-TEHNIČKI GLASNIK

Br. 8/1961.

Pukovnik Jovo Bogdanović: *Osnovni tehnološki i organizacijski principi remonta*

Major Josip Škala: *Većom brigom za pravilnu eksploataciju motornih vozila mogu se postići velike materijalne uštede*

Potpukovnik Branislav Vukadinović: *Novi zakon o patentima i tehničkim unapređenjima i pronalasci koji se odnose na narodnu odbranu*

Pukovnik Dušan Barović i pukovnik inž. Cvetko Radović: *Podvodna miniranja zagata na hidrocentrali Zvornik*

Pukovnik Drago Gašparović: *O koroziji*

Rezervni potpukovnik Ljubomir Paunović: *Primena unutrašnjih kumulativnih punjenja za miniranje stena*

Dr inž. Fran Podbrežnik: *Uticaoj podneblja na materijale elektrovezu i elektropremu armije*

Kapetan I klase inž. Marko Marinković: *Upotreba antenskog jarbola AB-33/TRC-1*

Major Gojko Vujanić: *Usmeravanje antene radio-relejne stanice*

Kapetan Đorđe Srđić: *Uzroci pucanja gibnjeva na motornim vozilima*

Major Jakov Mance: *Konstruisanje tetivnog uglomera za instrumente sa podelama 64-00*

Potpukovnik Anton Černe: *Aparat za ispitivanje magnetskog paljenja*

Pukovnik Lazar Savićević: *Naoružanje Kragujevačkog partizanskog odreda (od jula 1941. do kraja 1943. godine)*

Major Savo Govedarica: *Tri pouke iz jednog primera*

Pored toga *Glasnik* donosi naučne i tehničke novosti i zanimljivosti iz inostranih časopisa.

VOJNO - EKONOMSKI PREGLED

br. 2/1961.

Dušan Vuković: *Razvoj i problemi životnog standarda*

Potpukovnik Borislav Radovanović: *Mogućnosti primene nekih metoda racionalizacije administracije javnih službi u armiji*

Pukovnik ing. Đorđe Puača: *O radu i zaštiti industrije u savremenom ratu*

Potpukovnik Josip Levstik: *Organizacija snabdevanja vodom u ratu*

Potpukovnik Jovan Švarc: *Istorijski razvoj, uloga i značaj vojničkih kantina*

U rubrici »Pitanja iz prakse« donosi:

Kapetan I klase Milan Đermanović i intendantski poručnik Stanislav Mazej: *Izvođenje obuke sa vojnicima — kuvarima u intendantskim nastavnim jedinicama*

Potpukovnik Mihailo Milić: *Zakonitost rešenja o postavljenju i problem faktičkog radnog odnosa*

Potpukovnik Božo Dojč: *Prijem dužnosti organa intendantske službe*

Potpukovnik Kosta Rajačić: *Razlika između rashodovanja i oslobađanja od plaćanja naknade štete*

Zastavnik Aleksandar Đorđević: *Četni starešina i materijalno poslovanje*

Potpukovnik Branislav Vukadinović: *Plaćanje vozarine od industrijskog koloseka prodavca do najbliže železničke stanice*

Pored toga časopis donosi i prikaze iz inostranih vojnih časopisa; ekonomske, naučne i tehničke novosti i zanimljivosti; mali leksikon i knjige i publikacije.

VOJNO-EKONOMSKI PREGLED

br. 3/1961.

General-potpukovnik Rudi Petovar: *Primjena iskustava sa područja radničkog i društvenog samoupravljanja na sektoru materijalnog i finansijskog poslovanja u JNA*

Potpukovnik Igor Vrbančić: *Kontrola materijalnog i finansijskog poslovanja u armiji*

Pukovnik Aleksandar Jovanović: *Prijava u savremenom ratu*

Pukovnik Jovan Teodorović: *Nove targe za prevoz vojnih lica i pošiljaka željeznicom*

Pukovnik Dr Vukašin Ilić: *O razlikama u tehnološkim vrednostima brašna dobijenog od italijanskih sorti pšenice*

Pukovnik Ivan Crkvenjakov i inž. Milana Milović: *Proizvodnja i upotreba suvog kiselog kupusa*

Pukovnik Miloš Pelević: *Snabdevanje i borbe Petrušinskog bataljona od 13. jula 1941. do marta 1942. godine*

Pukovnik Rudolf Baumgertel: *Neki podaci o žetvi i setvi 1942. u Bosanskoj krajini*

Potpukovnik Miodrag Mitić: *Primena propisa o doprinosima iz ličnog dohotka*

Potpukovnik Dušan Ninković: *Rad organa intendantske službe u sanitetskim ustanovama*

Major Ante Romac: *Nekoliko spornih pitanja iz primene Uredbe o dodatku na decu*

Vodnik Zoran Banjanin: *Intendantska jedinica sa svojom tehnikom na prvomajskoj paradi u Beogradu*

Pored toga u časopisu su zastupljene rubrike »Prikazi iz inostranih vojnih časopisa«, »Ekonomske, naučne i tehničke novosti i zanimljivosti«, »Mali leksikon« i Bibliografija.